

Інформація для батьків майбутніх першокласників про психологічну готовність дитини 6 років до навчання в школі

Старший дошкільний вік – це досить складний період дорослішання.

Перерахуємо ті зміни з точки зору психології, які відбуваються з дитиною у віці 6 років.

1. До 6 років дитина починає інтенсивно рости, розвивається і вдосконалюється рухова активність, розумові процеси. Продовжує розвиватися образне мислення.
2. Завдяки хорошій уяві дитина в 6 років може вирішувати певні завдання, моделюючи ту чи іншу ситуацію. Особливо ефективно для розвитку дитини будувати процес навчання у формі гри. При цьому форма гри і її складність змінюється в процесі росту і розвитку.
3. Крім цього, психологічні зміни в 6 років можна спостерігати в сприйнятті навколишнього світу. Дитина стає більш самостійною, вимагає, щоб його думку з того чи іншого питання було враховано.
4. Ще одним важливим моментом в психологічному розвитку шестирічної дитини є увага. У дітей поліпшується здатність концентрувати свою увагу на різних предметах, подіях, об'єктах.
5. Якщо раніше у малюка переважала емоційна пам'ять, до 6-и років дитина починає більше запам'ятовувати зорової і слухової інформації. У формуванні психологічних процесів пам'ять в цьому віці відіграє важливу роль.
6. Розвивається мова, помітно збільшується словниковий запас, дитина починає застосовувати при спілкуванні більш складні слова.

Крім усього іншого, в даний період на тлі видимого прогресу в розвитку відбувається формування самооцінки дитини.

Допомога дорослих і батьків

Психологія дитини 6 років, як і загальна психологія дитячого розвитку, має свої складності. Тому люблячі батьки повинні допомагати своїй дитині справлятися з усіма його хвилюваннями і тривогами:

- підтримувати творчі починання, розвиваючи тим самим потенціал дитини;
- допомагати розвитку логічного мислення;
- брати активну участь у пізнанні дитиною навколишнього світу;
- визначити дитині його обов'язки та межі його відповідальності;
- заохочувати і хвалити, якщо дитина навчився чогось нового;
- привчати до відповідальності, пунктуальності.

Психологія дитини 6 років відрізняється тим, що він починає розуміти свою позицію щодо оточуючих і прагне брати активну участь у дорослому житті.

В 6 років, крім батьківської турботи і тепла, дитині важливо, щоб його поважали і любили саме таким, який він є. Малюк хоче мати довірчі відносини в родині, психологічно відчувати захист і підтримку з боку батьків. Це значно полегшить і зменшить період адаптації дитини до нової, більш дорослого життя.

Як визначити готовність дитини до школи

Початок навчання дитини в 1-му класі – це дуже відповідальний і досить складний період у житті дитини. Адже в житті малюка відбудеться багато змін: з'являться нові знайомства, нові взаємини, нові обов'язки. Зміниться вид діяльності: зараз основною діяльністю дитини є гра, з приходом до школи основною діяльністю стане навчання.

У психології виділяють таке поняття, як «готовність дитини до шкільного навчання». Що означає це поняття, з чого воно складається, чим визначається? Загалом поняття «готовності дитини до школи» розглядається як комплексне і багатогранне, яке охоплює всі сфери життя і діяльності майбутнього першокласника, яке необхідно відразу розділити поняття педагогічної та психологічної.

Педагогічна готовність до школи

Під педагогічною готовністю, як правило, мається на увазі вміння читати, рахувати й писати. Однак саме по собі наявність лише цих вмінь та навичок не є гарантом того, що дитина буде вчитися успішно.

Психологічна готовність до школи

Психологічна готовність до школи включає такі компоненти:

- фізіологічна готовність ;
- пізнавальна (інтелектуальна) готовність;
- емоційно-вольова готовність;
- соціальна готовність ;
- мотиваційна готовність .

Фізіологічна готовність дитини до школи

Фізична готовність до школи визначається фізичним розвитком дитини та її відповідністю віковим нормам, тобто дитина повинна досягти фізичної зрілості, необхідної для навчального процесу. Здорові діти краще пристосовуються до змін, пов'язані з початком навчання.

Інтелектуальна готовність дитини до школи

Інтелектуальна (пізнавальна) готовність пов'язана із відповідним рівнем розвитку пізнавальної сфери дитини: мислення, пам'ять, увагу, сприйняття, уява.

Мислення

На момент початку навчання в школі дитина повинна володіти певним запасом знань про навколишній світ, про себе, про природу, про інших людей, про відносини між людьми.

Наприклад, дитина повинна знати своє ім'я та прізвище, основні геометричні фігури (трикутник, прямокутник, коло), основні кольори. Володіти поняттям «більше» – «менше», «високий» – «низький», «широкий» – «вузький».

Багато, щоб дитина орієнтувався у просторі (розрізняв поняття «ліво» і «право», розумів значення понять «під», «над», «біля», «між»). Дитина повинна вміти порівнювати, аналізувати, узагальнювати, визначати головні і другорядні ознаки предметів і явищ.

Увага

Чим вище рівень уваги, тим вища ефективність навчання. Навчання ставить перед дитиною нові завдання, несхожі на ті, які виконувалися під час гри. Шкільні завдання, на відміну від ігрових, містять більше нової інформації і вимагають більшого зосередження.

Пам'ять

Безумовно, легше буде вчитися тій дитині, у якої добре розвинена пам'ять.

Достатній словниковий запас

Для успішного навчання є вміння дитини відповідати на питання, вміти висловлювати свої думки. Передумовою цих вмінь є достатній словниковий запас дитини.

Розвинена дрібна моторика рук

Достатній розвиток м'язів рук, вміння виконувати пальчиками дрібні дії (наприклад, розвиток дрібної моторики рук) буде запорукою того, що дитина легко навчиться писати.

Розвивати мислення, увагу, пам'ять, дрібну моторику, розширювати словниковий запас можна і під час спеціальних ігрових занять з малюком (саме гра перетворює нудне навчання на цікаву і захоплюючу гру), і під час щоденного побутового спілкування.

Емоційно-вольова готовність дитини до школи

Не менш важливою, ніж інтелектуальна готовність, є емоційно-вольова готовність дитини до навчання. Ця складова включає достатній розвиток волі, послаблення імпульсивних реакцій, вміння керувати своїми емоціями (наприклад, слухати, не перебиваючи). Емоційно-вольова готовність вважається сформованою, якщо дитина вміє ставити мету, докладати зусилля для реалізації мети, долати перешкоди, виконувати не цікаву, але корисну роботу.

Чи виконує Ваш малюк прості, але постійні доручення (наприклад поливати квіти)? Або прибирає чи за собою іграшки? Застилає чи свою постіль (хоча б за допомогою дорослих)? Чи не перебиває вас під час розмови? Дайте відповідь на ці прості запитання, ви дізнаєтеся, сформована у малюка емоційно вольова готовність.

Соціальна готовність дитини до школи

Наступний компонент – соціальна готовність. Це і бажання спілкуватися, і вміння встановлювати взаємовідносини з однолітками і дорослими, уміння поступатися, підкорятися інтересам дитячої групи, класу, повага до бажань інших людей. Взагалі, дитина поводить себе з іншими дітьми в школі так, як бачить це і чує вдома. Тобто дитина у своїх взаєминах з іншими дітьми є дзеркалом того, які стосунки панують в сім'ї. Саме в родині дитина отримує перші зразки спілкування.

Мотиваційна готовність дитини до школи

Мотиваційна готовність сформована, якщо у дитини є бажання ходити до школи, є прагнення здобувати знання, дізнаватись нове, цікаве, виконувати нову соціальну роль – роль школяра.

Характеристика видів готовності до навчання в школі .

Види готовності	Особливості
Фізична готовність	Передбачає: зріст, вагу, пропорції та інші показники, що відповідають середнім нормам фізичного розвитку дітей шестирічного віку, розвиток дрібних рухів кистей рук і пальців, стан органів зору й слуху, правильна постава
Мотиваційна готовність	Характеризується: наявністю відповідних мотивів навчання, прагненням до набуття знань, одержання статусу майбутнього школяра
Емоційно – вольова готовність	Характеризується: формуванням вольових якостей (самостійності, дисциплінованості, ініціативності), умінням стримувати свої емоції
Готовність у сфері розвитку кругозору	Пов'язана з елементарними знаннями: уявлення про свою країну, свята Уявлення про час , одиниці його вимірювання, Знання про рослини, тварини, погодні явища, уявлення про простір, форму, величину предмета
Готовність у сфері пізнавальних процесів	Передбачає певний рівень розвитку пам'яті, уваги, мислення, уміння концентрувати свою увагу, уміння запам'ятовувати те, що потрібно для розуміння нового матеріалу, уміння порівнювати, уміння виділяти головне, узагальнювати, творчо виконувати завдання.
Комунікабельна готовність	Передбачає вміння дитини встановлювати контакти з дітьми, працювати в групі
Готовність у сфері культурних норм	Пов'язана з уміннями і навичками самообслуговування, правильної поведінки з урахуванням етичних норм поведіння в суспільстві
Особистісна готовність	Передбачає формування самооцінки, уявлення себе в часі, оцінювання своїх прав і обов'язків, відповідальність за свої дії та вчинки

Кожна людська істота з моменту свого народження готова до навчання, вона перебуває в стані набуття нових знань. Потрібно лише створювати відповідні умови. Школа, у свою чергу, це те місце, де навчання здійснюється в певних формах та за програмами, регламентованими суспільними потребами. Діагностика розвитку дитини, необхідна для здійснення профілактики шкільної дезадаптації, фактично має охоплювати весь період дошкільного дитинства.

ДЕСЯТЬ ЗАПОВІДЕЙ ДЛЯ МАМИ І ТАТА МАЙБУТНЬОГО ПЕРШОКЛАСНИКА

- Починайте «забувати» про те, що ваша дитина маленька. Давайте їй посильну роботу вдома, визначте коло її обов'язків. Зробіть це м'яко: «Який ти в нас уже великий, ми навіть можемо довірити тобі помити посуд».
- Визначте загальні інтереси. Це можуть бути як пізнавальні інтереси (улюблені мультфільми, казки, ігри), так і життєві (обговорення сімейних проблем).
- Залучайте дитину до економічних проблем родини. Поступово привчайте порівнювати ціни, орієнтуватися в сімейному бюджеті (наприклад, дайте гроші на морозиво і хліб, коментуючи при цьому)
- Не лайте, а тим більше – не ображайте дитини в присутності сторонніх. Поважайте почуття й думки дитини. На скарги з боку навколишніх, навіть учителя відповідайте: «Спасибі, ми обов'язково поговоримо на цю тему».
- Навчіть дитину ділитися своїми проблемами. Обговорюйте з нею конфліктні ситуації, що виникли з однолітками і дорослими. Щиро цікавтесь її думкою, тільки так ви зможете сформувати в неї правильну життєву позицію.
- Постійно говоріть з дитиною. Розвиток мовлення – запорука гарного навчання. Були в театрі (цирку, кіно) - нехай розповість, що більше всього сподобалось. Слухайте уважно, ставте запитання, щоб дитина почувала, що це вам цікаво.
- Відповідайте на кожне запитання дитини. Тільки в цьому випадку її пізнавальний інтерес ніколи не вгасне.
- Постарайтесь хоч іноді дивитися на світ очима вашої дитини. Бачити світ очима іншого – основа для взаєморозуміння.
- Частіше хваліть вашу дитину. На скарги, що щось не виходить, відповідайте: « Вийде обов'язково, тільки потрібно ще раз спробувати». Формуйте високий рівень домагань. І самі вірте, що ваша дитина може все, потрібно тільки допомогти. Хваліть словом, усмішкою, ласкою й ніжністю.
- Не будуйте ваші взаємини з дитиною на заборонах. Погодьтеся, що вони не завжди розумні. Завжди пояснюйте причини ваших вимог, якщо можливо, запропонуйте альтернативу. Повага до дитини зараз – фундамент шанобливого ставлення до вас тепер і в майбутньому.

Методи оцінювання біологічної зрілості дитини

1. Пропорції тіла і темпи росту. Попросіть дитину дістати правою рукою ліве вухо, провівши руку над головою. Успішність виконання цього завдання дитиною показує ступінь розвитку кістяка, рівень дозрівання нервової системи, здатність головного мозку сприймати і переробляти інформацію.

2. Кісткова зрілість. Окостеніння кістяка проходить через певні послідовні стадії. Зазвичай перевіряють ступінь окостеніння кістяка лівої руки дитини. Її пропонують покласти руку на стіл долонею вниз і по черзі піднімати пальці над столом, не відриваючи кисті од поверхні. Після цього виконати наступне завдання: повторити за дорослим двома руками вправи «Перемога» і «Ріжки». «Перемога» - стиснути в кулак усі пальці, крім вказівного і середнього.

«Ріжки» - стиснути в кулак усі пальці, крім вказівного і мізинця.

Запропонуйте виконати дитині ці вправи до 5 разів по черзі. Якщо стадії окостеніння проходять нормально, дитина справляється з цим завданням.

3. Зубна зрілість.

Молочні, а потім постійні зуби з'являються у певному порядку. Зубну зрілість має сенс визначити у 2 роки (чи з'явилися усі молочні зуби), і у 6 років (як відбувається зміна молочних зубів на постійні). Із практики застосування цього тесту, вважається достатньою для початку систематичного навчання у школі зміна чотирьох молочних зубів.

4. Зрілість кори головного мозку.

Тест «Руки»

Сядьте за столик навпроти дитини. Попросіть її простягнути вам одну руку. Затуліть від неї долоню і пальці цієї руки своєю рукою. Іншою рукою доторкніться до пальців простягнутої руки дитини. Попросіть її витягнути на іншій руці той палець, якого ви торкаєтесь.

Вікові норми: трирічна дитина правильно визначає великий палець, 5-річна розрізняє великий палець і мізинець, шестирічна дитина вільно розрізняє великий палець, мізинець і вказівний.

^ ПОРАДИ БАТЬКАМ ЩОДО ЗНЯТТЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО НАПРУЖЕННЯ В ДІТЕЙ

У «шкільному» житті першокласники стикаються з труднощами, невдачами, незаслуженими звинуваченнями, образами, припускається помилок, потрапляють у конфлікти, відчувають невпевненість. Найбільш доцільними вправами для зняття напруги є:

1. Глибоке дихання.

Зробити глибокий вдих, випинаючи живіт уперед. Випускати повітря по-тихеньку. При цьому дитина повинна уявляти, що вдихає цілющий кисень – здоров'я, спокій, а видихає повітря, непотрібне організмові, - хворобливість і хвилювання.

2. Фізичні навантаження.

Якщо в дитини поганий настрій, їй необхідно гратися на свіжому повітрі в рухливі ігри, спортивні ігри – футбол, волейбол, теніс.

3. Домашній затишок.

Дитина повинна знати, що, коли її образили, треба йти додому. Домашній затишок, добре слово рідних допоможуть їй. Учені вважають, що гра з кішкою та собакою знімає стресовий стан, заспокоює нервову систему.

4. Живопис.

5. Художнє слово.

Читання цікавої книги, казки, оповідання сприяє зменшенню напруження і заспокоює дитину.

6. Театр.

Вважають, що він має магічну силу впливу на психіку. Якщо є така можливість відвідайте з дитиною ляльковий театр, подивіться мультфільм.

7. Музика.

Здоровому розвитку організму сприяють ніжні колискові пісні, спокійна музика.

8. Спілкування з природою.

Природа заспокоює нервову систему, робить людину добршою.

Відпочиньте з нею серед природи.

9. Гра.

Гра для 6 річок – це та діяльність, без якої дитина не може розвиватись. Чим

більший вибір ігор, тим легше розкрити індивідуальні можливості й обдарування кожної дитини, оптимальні умови для її повноцінного розвитку.